

Nguyễn Xuân Nghĩa

Vì sao Hoa Kỳ tuốt đổ vào chổ n mê sng? Khi th trng chng khoán trôi vào vùng mê sng nh trong 10 ngày qua (b y ngày kinh doanh dài nh m t th k), m i tính toán đ u có th tr t vu t. Nh ng, t đáy v c mà nhìn lên, may ra ra s th y ra m t s tình khác. Trong th i chi n - Hoa Kỳ v n còn hai chi n trng ngùn ng t l a t i Iraq và Afghanistan - hi n tng ti n r khi n m i ng i tinh toán r i ro theo l i c c k r i ro. Ti n r nh l i su t h và nh đ u t t khác x khác ch y vào nh n c (hai t m t ngày kinh doanh) khi n ai cũng nghĩ đ n cách ki m l i cao h n. Vì v y, m i ng i đ u đ n đ n trút ti n vào các đ án có r i ro cao h n. Trong lo i đ án r i ro, có lo i tín đng th c p subprime c a nh ng ng i thi u tiêu chu n đ vay.

Th i th nh đ t, lo i tín đng r i ro y v n là khí c đ u t ki m ra l i nên đ c l ng vào trong các kén n đ em bán đ l y ti n mua ti p và bán ti p. Khi n th c p y tr gi kho ng 540-550 t M kim. So v i tng s n l ng kho ng 14 ngàn t thì cũng không nhi u, đ i 4% c a GDP. Có m c r i ro th p h n sub-prime m t chút, nh ng v n r i ro, là lo i n g i là Alt-A, v i s đ n hi n nay kho ng h n 700 t. Tng c ng, sau giai đ n h h i s ng và trái bóng gia c r i tín đng cùng b mà có b m t s ch c hai khi n b t tr c y, Hoa Kỳ ch m t ch ng 1.300 t M kim là t i đ a. B ng 9,2% tng s n l ng toàn qu c trong c năm.

Đ u năm 2000, trái bóng c phi u cao k (hi-tech, niêm y t trên th trng Nasdaq) cũng đã b , kéo theo n n s t giá chng khoán và gây ra suy tr m kinh t cho năm sau. V b bóng y khi n th trng chng khoán đã m t tám ngàn t đô la trên có vài tháng (tng đng v i kho ng 80% GDP, và tính theo ngày nay thì kho ng 11.200 t đô la). Trong có vài tháng! Nh ng th i đó, k c sau v kh ng b 9-11 r i chi n đ ch Afghanistan, v Enron, v.v... có ai nói đ n "Tng kh ng ho ng" không? L n này, gi i chính tr đã nói đ n Tng kh ng ho ng t năm.... 2004, t cu c b u c tr c. R i trong su t 18 tháng v a qua c a cu c b u c này. K t cu c, vì s m t 550 t tín đng subprime hay 700 t c p c u tài chánh (t m g i là "k ho ch Paulson),

ngồi ta mất khoảng 600 tỷ mỗi ngày trong bảy ngày kinh doanh của thị trường chứng khoán! Trong khi vậy, số nợ subprime thực sự bắt đầu tăng lên tới 60 tỷ và loại nợ kỳ lạ này là Alt-A cũng chiếm mất khoảng 40 tỷ. Nếu có kế thêm những khoản nợ khó đòi và có thể cũng sẽ mất cả loại thực phẩm và Alt-A thì cũng chiếm khoảng 130 tỷ. Mối kim, chiếm 1% của tổng số nền kinh GDP!

Vì vậy, số hộ hộ đã gây khủng hoảng và có nói gì vào lúc này thì cũng chỉ là nói trong hư vô. "Có người đi nhân loại đi thăm địa ngục, mà không ai trở lại!" Chỉ vì mỗi người đều nghĩ rằng mình đang trôi vào đó, nên tất nhiên sẽ trôi vào đó. Bây giờ, ta mỗi nhìn người lên để tìm hiểu vì sao và làm sao có thể ngồi lên khi bắt đầu. Khi thị trường gia tăng, hay chỉ chứng khoán, mà bắt đầu sau một giai đoạn ngắn, thì kinh tế có thể bắt đầu suy trầm, trung bình khoảng một năm, dài lắm là hai năm (như vậy suy trầm sau thời Jimmy Carter, từ tháng Giêng đến tháng Bảy 1980 rồi từ tháng Bảy 1981 tới tháng 11 năm 1982, tổng cộng là hai năm).

Những tài bào ung thực hay thực thể của một thực thể mới được thực hiện trong giai đoạn đầu của chu kỳ - giai đoạn tăng trưởng thực tế. Lần này có khác. Các khoản nợ gia tăng là tài trợ có ngôi nhà lù lù nên đó làm việc để bắt đầu nên có vấn đề an toàn hơn của phiêu, là tài trợ y tế.

Nhà tài trợ gia tăng còn có thể bán khoản nợ này để lấy tiền tài trợ tiếp và được chính quyền khuyến khích như vậy giúp dân nghèo có cơ hội mua nhà. Mỗi vòng quay của thị trường sinh ra lợi và đưa ra nợ mới, để để thêm mỗi lợi mới - vậy rồi rồi. Tất cả thị trường tài trợ gia tăng, các kênh nợ này trở thành chứng phiêu cho thị trường đầu tư tài chính, cho các ngân hàng đầu tư, các quỹ đầu tư đầu tư (hedge funds) của Hoa Kỳ và các thị trường.

Trung Quốc cũng chìm vào hai công ty Fannie Mae và Freddie Mac khoảng 400 tỷ trong trò chơi kỳ lạ đó. Điều gì ai nghĩ ra trong cơn hoảng loạn là một lợi số thực phẩm khi có quá nhiều người tham gia trò chơi đầu tư bong bóng, trong khi một đội hình tại, rồi rồi, thì gia tăng gấp bội. Mà các "trường tài" đang ngoài tính điểm, là các công ty kinh doanh trái phiếu (thậm chí giá trị của thị trường so với rồi rồi) như S&P, Moody's hay Fitch, cũng họ không kém những kẻ trong cuộc. Và chính quyền thì còn tiếp tục vì yêu cầu chính trị "phải đầu tư". Ai dám nói rằng là đang rồi rồi vay mượn

quá sức hoàn trái của mình?

Ngoài lý duy nhất là... Thế nên đức Sarah Palin trong cuộc tranh luận với Nghị sĩ Joe Biden. Nhưng khi ấy đã trỗi, và chúng còn ai muốn nghe nữa. Vì mọi người đi đầu hốt hoảng và tìm cách đi tìm cho ai khác, nào là tài phiệt Wall Street, nào là chính khách gian manh ăn tiền của bọn bốt lũng bốt cùn đi ngó qua chỗ khác, v.v...

Kết cuộc thì trái phiếu gia cầm, vốn là lo ngại an toàn vì còn có ngôi nhà của nó đó làm vật đảm bảo, đã hốt an toàn. Tín dụng thực sự đã kéo theo mọi lo ngại khác và gây ra ách tắc tín dụng khi nền nghiệp của số tài chánh sụp đổ hàng loạt. Nhưng hoàng gia cầm đứng lên nhưng hoàng thực sự, gây ra khủng hoảng tài chánh và bóp nghẹt sinh hoạt kinh tế bên dưới! Sau Bear Sterns thì Lehman Brothers, Merrill Lynch và Washington Mutual, v.v...

Tội ác của Wall Street đã thành tội nghiệp cho nền kinh tế. Không cho phép của Tổng thống Paulson (còn nói 700 tỷ cho gói) có hy vọng tháo gỡ ách tắc tín dụng bằng cách bơm thêm thanh khoản cho hệ thống ngân hàng và nền kinh tế. Nhưng ách tắc chính trị trong mùa bão của và khủng hoảng lãnh đạo vào cuộc trào của Bush đã hoàn tất nhiệm vụ mê sảng còn lại: làm mất niềm tin vào khả năng chấp hành của thực tại khi khả năng này đi vào thực tế.

Việc chấp hành không thể hoàn thành một sự mất chi tiêu, nhưng không còn ai nghĩ đến điếu u ám nữa. Trỗi c khi tiền bạc đổ ra để mua lại các khoản nợ bốt trỗi và bơm thêm thanh khoản cho kinh tế thì sự hốt hoảng đã gieo thêm tai họa và kéo theo sự sụp đổ dây chuyền của những ngành nghề không liên hệ gì tới điếu của hay điếu tài chánh. Chúng ta đang chứng kiến một cuộc chày đua giữa lính của họ và đám cháy, với nghiệp người lo sợ điếu quẳng lửa trên nóc nhà của chính mình.

Hoa Kỳ, hay điếu lính của họ của quốc gia, Ngân hàng và Ngân hàng Trung ương có điếu khí của và cùn tiền bạc, hay nền của của lửa. Nhưng, hoàng hoàng lo ngại càng lan thì sự càng tụt nển c. Và kinh tế sự càng bết suy trầm lâu hơn, nền hoàng hơn. Khi điếu nghiệp của của của cùn thì t cũng không là miễn phí, cùn in giấy bạc là xong, nó sự gây di họa cho sinh hoạt kinh tế của những năm tới vì đè nặng trên gánh qu của trái và nâng cao lãi suất trái phiếu.

Trong v< T<ng kh<ng ho<ng 1929-1933, t<ng s<n l<<ng M< m<t toi 50% trong có ba năm, v<i t< l< th<t nghi<p kéo dài đ<ng đ<ng trên đ<nh cao 25%, và s< nhà b<t ch biên chi<m phân n<a t<ng s< các ngôi nhà đ<<c tài tr<. Chúng ta ch<a đi t<i tình tr<ng kinh h<i <y.

Nh<ng các chính khách thì ch< nói đ<n vi<n <nh u ám này. Và Ngh<sĩ Barack Obama là ng<<i th<ng l<n trong c<n h<t ho<ng! Đi<u mà ít ai th<y ra: ông càng đ<n tr<<c đ<i th< McCain thì th< tr<<ng ch<ng khoán càng r<t m<nh. Ph<i ch<ng th< tr<<ng đã bàng hoàng tiêu hoá m<t k<t lu<n bị th<m khác. R<ng Obama s< đ<c c<! Bị th<m vì ph<<ng thu<c kinh t< c<a ông - tăng chi cho các đ< án bao c<p nên s< ph<i tăng thu<, và kinh t< sa sút s< đ<y m<nh khuynh h<<ng b<o h< m<u đ<ch, nh< trong th<i Franklin Roosevelt - s< kéo dài n<n suy tr<m và đ<y kinh t< xu<ng suy thoái!Ng<<i ta hay nói đ<n cu<c tranh c<t<ng th<ng năm nay là t<n kém nh<t. Ít ai ng< là t<n kém nh< v<y, khi đ<y dân M< vào đ<c mê, tr<<c s< b<n th<n c<a c< th< gi<i.